

ОРГАНІЗАЦІЯ ДИСТАНЦІЙОГО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИМ МОВАМ В НЕМОВНОМУ ВНЗ

Намагання прогресивних педагогів задовольнити зростаючі потреби суспільства в освіті шляхом використання можливостей комп'ютерних технологій призводить до появи нових форм навчання. Однією із таких форм є дистанційне навчання з використанням комп'ютерних телекомунікаційних мереж. Як нова педагогічна технологія, дистанційне навчання, також підпорядковується основним законам педагогіки, хоча і трансформує їх у відповідності з новими умовами навчання у ВНЗ.

Актуальність дослідження зумовлена насамперед вступом світового співтовариства в епоху інформатизації, інтенсивного використання інформаційних процесів, розвитку засобів міжнародних ділових, культурних зв'язків у галузі науки, техніки, економіки, які вимагають, щоб освіта була процесом безперервним і тривало протягом усього життя людини. Все це не може не відбитися і на системі підготовки фахівців у вищих навчальних закладах [6].

Глобальні інтеграційні процеси, які зачіпають всі сфери людської діяльності, ставлять перед теорією і методикою навчання нові відповідальні завдання. На рівні немовного ВНЗ таким завданням є підготовка фахівця, що володіє іноземною мовою як засобом комунікації для вирішення проблем професійного і соціального характеру, а також успішного міжнародного співробітництва. Одним із засобів вирішення цього завдання може стати дистанційне навчання, яке покликане удосконалювати і розвивати традиційні очні та заочні форми, інтегруючи в собі те найкраще, що накопичено ними із застосуванням у навчанні можливостей засобів нових інформаційних технологій [6].

Дистанційне навчання це одна з найбільш ефективних і перспективних систем підготовки спеціалістів. Технології дистанційного навчання розвиваються паралельно з удосконаленням технічних засобів і носіїв інформації.

В Україні та багатьох інших країнах дистанційні форми навчання до теперешнього часу не застосовувались в широкому масштабі через ряд об'єктивних причин – в основному через недостатній розвиток і широке розповсюдження технічних засобів нових інформаційних та телекомунікаційних технологій. В наш час створені технічні передумови для широкого використання дистанційного навчання в освіті. Початок третього тисячоліття ознаменований використанням у навчанні мережі Інтернет, що і стало причиною особливої уваги дослідників до питань теорії та практики дистанційного навчання (А. А. Андрєєв, Є. С. Полат, Е. Г. Скібітській, В. І. Солдаткін, А. В. Хуторський, В. Holmberg та ін.) [2].

В цілому система вищої професійної освіти розвивається в ситуації, при якій велика увага приділяється реалізації принципово нових цілей вищої освіти, які дозволяють досягти як певного рівня розвитку особистості, так і суспільства в цілому.

Китайгородська А.І. вважає, що інформатизація та комп'ютеризація суспільства вносить суттєві зміни в педагогічну діяльність, багато в чому по-новому ставить питання про сутність мислення, співвідношення формального і неформального репродуктивного і творчого в мисленні і діяльності. Проблема репродуктивного і творчого мислення в освіті була вирішена на користь формування творчої особистості, здатної самостійно сприймати і оцінювати нову інформацію, приймати адекватні рішення і робити усвідомлений вибір [2].

Система вищої освіти вже не може обмежитись репродукцією фіксованих знань, методів і форм, тому що людині властива творчість, активна пізнавальна діяльність, прагнення до саморозвитку, проектування свого майбутнього, тому освіта повинна передбачити індивідуальні покладання мети і можливість

вибору способів їх реалізації. Отже, нові методи, методика та інформаційні технології навчання повинні бути звернені до особистості студента.

Як відзначає ряд дослідників (Є. С. Полат, А. В. Хуторський, І. В. Роберт та ін), під дистанційною освітою слід розуміти активне навчальне середовище, що включає в себе різноманітні електронні джерела інформації (включаючи мережеві): віртуальні бібліотеки, бази даних, консультаційні служби, електронні навчальні посібники, кіберкласи та ін. Звідси головне при організації дистанційної форми навчання - створення електронних курсів, розробка дидактичних основ дистанційного навчання, підготовка педагогів-координаторів, розробка системи контролю та оцінки знань студентів та підготовки викладача [6].

Основною відмінністю дистанційного навчання від традиційних форм навчання є активізація самих студентів у процесі навчання.

На відміну від традиційних систем, дистанційне навчання дозволяє побудувати для кожного студента індивідуальну освітню траєкторію, пройти її, звертаючись до спеціально створеного інформаційного середовища, в тому режимі, в якому це найбільш зручно і комфортно.

На думку Е.С. Полат, у навчанні іноземним мовам найбільш ефективною формою є інтеграція очної та дистанційної форми.

Традиційна очна освіта містить у собі багато елементів, спільних з дистанційною освітою, наприклад, самостійну роботу учня, характерну для всіх форм навчання. При вивченні іноземних мов проблема самоосвіти на основі автономних курсів, не передбачають регулярного зв'язку з викладачем, набуває особливу складність, незважаючи на різноманітні спроби надати дистанційним курсам елементи комунікативності. Справа в тому, що без систематичного зворотного зв'язку з боку кваліфікованого викладача подібні курси, як правило, є малоефективними [4; 5]. Тому, вивчення іноземних мов при дистанційному навчанні передбачає досить значний обсяг взаємодії викладача із студентом.

Самостійна робота студентів у дистанційному навчанні є однією з найважливіших складових навчального процесу, в ході якого відбувається

формування навичок, умінь та знань, і надалі забезпечується засвоєння студентами прийомів пізнавальної діяльності, інтерес до творчої роботи і здатність вирішувати поставлені завдання.

Дистанційні форми навчання в рамках окремих дисциплін, так і в організації всього навчального процесу, має ряд незаперечних переваг. По-перше, підвищується ефективність навчання за рахунок використання нових сучасних навчальних технологій, мультимедійних засобів, нових джерел інформації. По-друге, в більшості випадків реалізується особистісно-орієнтований підхід до навчання в результаті збільшення обсягу контрольованої самостійної роботи студентів [6].

Як бачимо, при дистанційній освіті центр ваги в навчанні переміщується з викладання на навчання як самостійну діяльність учнів. Оскільки «самостійна робота студента — це специфічний вид діяльності навчання, головною метою якого є формування самостійності суб'єкта, що навчається, а формування його вмінь, знань, навичок здійснюється опосередковано через зміст і методи всіх видів навчальних занять» [3, с.15]. У зв'язку з цим планування, організація та реалізація роботи студентів у відсутності викладача є найважливішим завданням навчання їх у ВНЗ. Таким чином, метою самостійної роботи, є самоосвіта.

Поділяючи думку Е.С. Полат, з дисципліни «іноземна мова» на дистанційні форми навчання можна віднести, наприклад, формування лексичних, граматичних навичок, пошуки та аналіз необхідної інформації, її узагальнення, письмові роботи, іноді й аудіювання, консультації з викладачем. Для цього використовуються послуги Інтернету у вигляді комунікаційних технологій - e-mail, чатів, форумів, доступ до інформаційних ресурсів Інтернету. Більшою мірою тут приділяється увага навчанню писемного мовлення, читання, аудіювання. Якщо є можливість підключити відеозв'язок, то в обмеженому обсязі - і говорінню. Велика увага повинна приділятися соціокультурної компетенції. Для цього в дистанційній формі можна створити навіть більш сприятливі умови, ніж в очній формі. Відеозв'язок створює

додаткові можливості для організації навчального процесу за дистанційною формою, оскільки тут можливе спілкування з віддаленими студентами, за сприятливих обставин - і з носіями мови. Однак за цією моделлю організація навчального процесу вимагає особливої ретельності з урахуванням дидактичних властивостей і функцій кожного засобу ІКТ, використовуваних педагогічних технологій [4; 5].

Відомо, що основне завдання вищої школи полягає в тому, щоб створити таку систему навчання, яка б забезпечувала освітні потреби кожного студента відповідно до його схильностей, інтересів та можливостей. Тому, при дистанційному навчанні викладачеві необхідно здійснювати мотиваційне управління навчанням: мотивувати, організовувати, консультувати, контролювати, а студент повинен вчитися сам. Для вирішення цього завдання потрібна така педагогічна технологія, яка б забезпечила студенту розвиток його самостійності, умінь здійснювати самоврядування навчально-пізнавальною діяльністю. Такою технологією є модульне навчання, при якому студент має можливість усвідомлювати своє просування від модуля до модуля. Під модулем мається на увазі закінчений, цілком автономний курс, що включає в себе навчання як окремим, так і всім видам мовної діяльності залежно від цілей і завдань, які необхідно реалізувати в процесі проходження матеріалу. При повній самостійності окремого модульного курсу, він, тим не менш, залежить від інших модулів і інтегрований в загальний курс іноземної мови [1].

Таким чином, погоджуючись з багатьма науковцями, успішність та якість дистанційного навчання іноземним мовам великою мірою залежать від ефективності організації та методичної якості матеріалів, що використовуються, також майстерності педагогів, що беруть участь в цьому процесі. Діяльність кожного студента необхідно організувати під керівництвом досвідченого педагога, тобто на основі інтерактивності. В основі дистанційного навчання іноземним мовам повинна лежати самостійна практика кожного студента. Навчальний процес повинен бути побудований таким чином, щоб

педагог мав можливість систематично протягом всього курсу відстежувати, корегувати, контролювати і оцінювати діяльність студентів.

Так, говорячи про дистанційну форму навчання, слід зазначити про створення єдиного інформаційного простору, куди необхідно включити різноманітні електронні джерела інформації. Коли мова іде про дистанційне навчання, слід розуміти наявність в цій системі викладача, навчального матеріалу та студента.

На жаль, той матеріал, який ми сьогодні бачимо в Інтернеті та на компакт-дисках, не відповідає елементарним педагогічним вимогам. Тому проблема, яка пов'язана із розробкою самих курсів дистанційного навчання та методикою їх використання для різних цілей базової, поглибленої та додаткової освіти, має велике значення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Борисова Н.В. От традиционного через модульное к дистанционному образованию / Н.В. Борисова – М.: Домодедово: ВИПК МВД России, 1999. –174 с.
2. Китайгородская А.И. Место интенсивной методики в системе обучения иностранному языку / А.И. Китайгородская. - М.: Наука, 1999. – 124 с.
3. Козаков В. А. Самостоятельная работа студентов и ее информационно-методическое обеспечение: учеб. пособие / В. А. Козаков. - К.: Вища школа, 1990. - С. 15.
4. Полат Е.С. Некоторые концептуальные положения организации дистанционного обучения иностранному языку на базе компьютерных коммуникаций / Е.С.Полат // Иностр. языки в школе. - 1998. - № 5. - С.6-11; N 6. - С.18-24.
5. Полат Е.С. Дистанционное обучение: организационные и педагогические аспекты / Е.С. Полат // ИНФО. - 1996. -№ 3.- С. 11-19.
6. Ямских Т.Н.Методика дистанционного обучения иноязычному информативному чтению: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02/ Т.Н. Ямских. - Красноярск, 2004. - 210 с.